

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ก
โครงสร้าง/ประเด็นคำถาม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ก โครงสร้าง/ประเด็นคำถาม

บริบทชุมชน

1. การสำรวจชุมชน

- ที่ตั้ง อาณาเขต การคมนาคม
- ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้
- ประชากรและโครงสร้าง
- สภาพแวดล้อมของหมู่บ้านทั้งในอดีตและปัจจุบัน

2. ประวัติชุมชน

- หมู่บ้านตั้งเมื่อใด อพยพมาจากไหน
- ใครเป็นผู้นำในการก่อตั้ง เหตุผลในการเลือกที่ตั้งชุมชน
- พัฒนาการของหมู่บ้านในด้านไฟฟ้า, ระบบชลประทาน, ถนน
- มีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในชุมชน

3. สภาพเศรษฐกิจของชุมชน (ในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไร)

- จำนวนครัวเรือนเท่าไร ประกอบด้วยอาชีพอะไรบ้าง
- ชุมชนมีการประกอบอาชีพอะไรเป็นหลัก
- มีรายได้ต่ออาชีพเท่าไร
- มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตอย่างไร

4. สภาพสังคมและวัฒนธรรมชุมชน

- ความเชื่อทั่วไปของคนในชุมชนเป็นอย่างไร
- ประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญของชุมชนมีอะไรบ้าง
- การนับถือศาสนาเป็นอย่างไร
- วัดและพระสงฆ์มีบทบาทอย่างไรต่อชุมชน
- ลักษณะความสัมพันธ์ทางครอบครัว เครือญาติและชุมชนเป็นอย่างไร
- ผู้นำชุมชนเป็นใครบ้าง มีหน้าที่และบทบาทเช่นใด

ภูมิปัญญาชาวบ้านในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเชิงธุรกิจชุมชน

1. ประเภทของทรัพยากรการผลิตในชุมชนทั้งชนิดและปริมาณเป็นอย่างไร

1.1 ทรัพยากรในชุมชนมีอะไรบ้าง

แหล่งทรัพยากรในธรรมชาติและทรัพยากรที่ปลูกเองในชุมชนเป็นอย่างไรบ้าง

มีปริมาณมากกว่าในอดีต มีจำนวนของชนิดมากกว่าในอดีต

เพราะเหตุใด..... เพราะเหตุใด.....

มีปริมาณลดน้อยลงจากอดีต มีจำนวนของชนิดลดน้อยลงจากอดีต

เพราะเหตุใด..... เพราะเหตุใด.....

มีปริมาณไม่แตกต่างกัน มีจำนวนของชนิดไม่แตกต่างกัน

เพราะเหตุใด..... เพราะเหตุใด.....

1.2 ทรัพยากรที่เป็นภูมิปัญญา(ทุนทางสังคม)มีอะไรบ้าง อย่างไร

- ความรู้ในการบริโภค.....
- ความรู้ในการผลิต.....
- ความเชื่อ/คุณค่า.....
- ประเพณี/พิธีกรรม.....
- (ทางตรง และ ทางอ้อม).....
- มีการปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันอย่างไร.....

2. มีขั้นตอนและกระบวนการผลิตผ้าทอมือที่ย้อมสีธรรมชาติ(ในฐานะที่เป็นภูมิปัญญา)อย่างไร

- 2.1 การเตรียมหูกทำอย่างไร.....
- 2.2 การเตรียมผ้าทำอย่างไร.....
- 2.3 การย้อมสีผ้าทำอย่างไร.....
- 2.4 การทอผ้าทำอย่างไร.....

3. ประเภทและความสำคัญของการผลิตผ้าทอมือที่ย้อมสีธรรมชาติเป็นอย่างไร

- 3.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นอย่างไร.....
- 3.2 มีการเลือกสรรทรัพยากรที่นำมาใช้อย่างไร.....
- 3.3 มีวิธีการใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง

- เพื่อจำหน่าย.....
- เพื่อเผยแพร่.....
- เพื่ออนุรักษ์.....
- เพื่อฟื้นฟู.....

**วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ
เชิงธุรกิจชุมชน**

1. กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา

1.1 มีรูปแบบในการถ่ายทอดจากสถาบันใด ระดับใด

- ระดับชุมชน.....
(ครอบครัว ศูนย์ฝึกอบรม โรงเรียน กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้นำ กลุ่มกิจกรรม)
- ระดับบุคคล.....
(มารดา ผู้อาวุโส)
- ระหว่างชุมชน.....

1.2 ผู้รับการถ่ายทอด

- ในอดีต.....
- ในปัจจุบัน.....

ความแตกต่างของกลุ่มผู้รับการถ่ายทอดจากอดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

1.3 เนื้อหาในการถ่ายทอด

- ระดับชุมชนถ่ายทอดอะไรบ้าง.....
- ระดับบุคคลถ่ายทอดอะไรบ้าง.....
- ระหว่างชุมชนถ่ายทอดอะไรบ้าง.....

1.4 วิธีการถ่ายทอด

- ขั้นตอนและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเชิงธุรกิจ-
ในชุมชนทำอย่างไร
(การบอกเล่า การอธิบาย การปฏิบัติจริง).....

- ขั้นตอนและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเชิงธุรกิจ-
ในชุมชนทำอย่างไร
(ทดลองปฏิบัติ ครูพักลักจำ การพบปะพูดคุย การกล่อมเกลา).....
- ขั้นตอนและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเชิงธุรกิจ
ระหว่างชุมชนทำอย่างไร
(การพบปะแลกเปลี่ยนความรู้กัน การอบรม).....
- 1.5 สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดมีอะไรบ้าง อย่างไร
(บุคคล).....
(อุปกรณ์จริงในการทำงาน).....
- 1.6 มีเป้าหมายอะไรบ้างในการถ่ายทอด
 - ด้านสังคม/วัฒนธรรม เพื่อรักษาและสืบทอดคุณค่า.....
 - ด้านเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตนเองได้.....
 - ด้านครอบครัวทำให้เข้มแข็ง.....
 - ด้านทรัพยากร ทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟู.....

**วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการพึ่งพาทรัพยากร-
ธรรมชาติเชิงธุรกิจชุมชน**

1. ปัจจัยภายในชุมชนมีอะไรบ้าง อย่างไร

- 1.1 ผู้นำและองค์กรภายในชุมชนมีบทบาทและหน้าที่อย่างไรในการดำเนินกิจกรรม
 - ด้านการผลิตอย่างไรบ้าง.....
 - การจัดการตลาดอย่างไรบ้าง.....
- 1.2 ชุมชนมีการผลิตอย่างไร.....
- 1.3 เกิดเหตุการณ์อะไรบ้างขึ้นบ้างในด้านการผลิต (ความต้องการมีรายได้).....
- 1.4 ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรอย่างไร.....
 - วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด.....
 - การประหยัดใช้ทรัพยากรในส่วนที่หายาก.....
 - การปรับปรุงวิธีการใช้ทรัพยากร.....

2. ปัจจัยภายนอกชุมชนมีอะไรบ้าง อย่างไร

2.1 การคมนาคมและเทคโนโลยีการสื่อสารในชุมชนเป็นอย่างไรบ้าง ส่งผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือไม่ อย่างไร.....

- ความแตกต่างของการคมนาคมจากอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไร.....

2.2 ด้านปริมาณความต้องการของผู้บริโภคเป็นอย่างไร

- ด้านผลิตภัณฑ์.....

- สถานที่จัดจำหน่าย.....

- การโฆษณาประชาสัมพันธ์.....

- ราคาผลิตภัณฑ์.....

2.3 มีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาให้ความรู้หรือไม่ อย่างไร

- ด้านการตลาดอย่างไร.....

- ด้านการผลิตอย่างไร.....

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สีย้อมผ้าด้วยวัสดุจากธรรมชาติ

1. การหาต้นไม้ที่ต้องการใช้มาย้อมผ้ายากกว่าเดิม.....

2. ต้นไม้ที่ต้องการไม่มีในป่าที่ท่านเคยเข้าไปหาเป็นประจำ.....

3. ท่านมีความยุ่งยากมากในการที่จะได้ต้นไม้บางชนิดมาใช้เช่น ต้องให้คนในหมู่บ้านอื่นหามาให้.....

4. คุณภาพของสีที่ได้ไม่ดีเท่าเดิมเนื่องจากต้นไม้หรือส่วนต่างๆ ของต้นไม้ไม่สมบูรณ์เหมือนเดิม.....

5. วิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้สียุ่งยาก ขั้นตอนมากมาย.....

6. การย้อมโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติมีปัญหาสีติดไม่ทน สีตก.....

7. สีที่ได้จากวัสดุธรรมชาติไม่ได้สีตามต้องการ.....

8. ปริมาณต้นไม้หรือวัสดุที่ใช้ในการย้อมสีแต่ละครั้งต้องใช้เป็นจำนวนมาก.....

ปัญหาอื่นๆ โปรดระบุ

1. ปัญหาในด้านปริมาณ.....

2. ปัญหาด้านคุณภาพ.....

3. ปัญหาด้านการตลาด.....

ภาคผนวก ข
รูปภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาพ 3 การเตรียมเส้นด้ายเพื่อนำไปสร้างลาย ด้วยเครื่องปั่นหมี่ที่สร้าง
โดยคุณวัชร บัวศรี

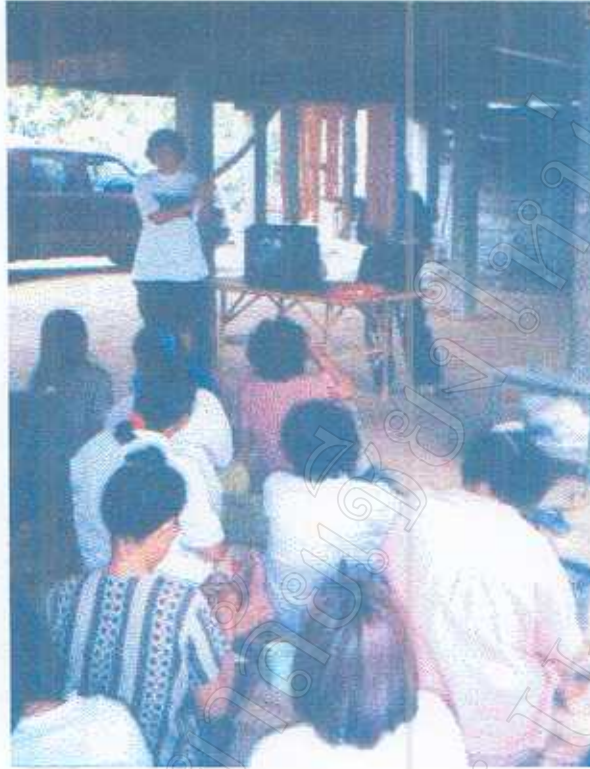
ภาพ 4 การมัดหมี่ หรือการสร้างลวดลายให้แก่ผ้า

ภาพ 5 การย้อมด้ายด้วยวัสดุจากธรรมชาติ

ภาพ 6 การล้างเส้นด้ายที่สร้างลายเสร็จแล้ว

ภาพ 7 การอบรมเรื่องเทคนิคในการผลิต และการปรับปรุงผลิตภัณฑ์
โดยองค์กรภาคเอกชน

ภาพ 8 การพุดคุยภายในกลุ่มผู้ผลิตในวันวัดขนาดความยาวของผ้าทุกวันที่ 2 ของเดือน

ภาพ 9 การปลูกฝ้ายพันธุ์พื้นบ้านตามพื้นที่หัวไร่ ปลายนา

ภาพ 10 การปลูกต้นไม้ที่ให้ร่มเงา รอบ ๆ พื้นที่สาธารณะประโยชน์

ภาคผนวก ค
หนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ที่ ทม 0613 / สว. 03 2

6 กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้ใหญ่บ้านบ้านสุขสมบูรณ์ , ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านสุขสมบูรณ์

เนื่องด้วย นางสาวอรทัย จิตโธสง นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเชิงธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาบ้านสุขสมบูรณ์ ตำบลหนองเส้า อำเภอรอบแพ จังหวัดขอนแก่น โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ในการศึกษาครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านสุขสมบูรณ์ โดยจะเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม 2544 ในหัวข้อตามโครงสร้างคำถามที่แนบมานี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้ประกอบการทำการค้นคว้าแบบอิสระต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและอนุญาตให้นักศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จะเป็น

พระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. มนต์ สุวรรณ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

ที่ ทม 0613 / สว. 032

6 กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัย

เรียน ประธานศูนย์ศิลปหัตถกรรมเพื่อการพัฒนาสตรีอีสาน

เนื่องด้วย นางสาวอรทัย จิตไรสง นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเชิงธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาบ้านสุขสมบูรณ์ ตำบลหนองเสาเล้า อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์ เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ศูนย์ศิลปหัตถกรรมเพื่อการพัฒนาสตรีอีสานจำนวน 4-5 คน โดยจะทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม 2544 เพื่อนำข้อมูลที่ได้อไปใช้ประกอบการทำการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและอนุญาตให้นักศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จะเป็น
 พระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. มนต์ สุวรรณ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นางสาวอรทัย จิตโรสง
วัน เดือน ปีเกิด	27 มีนาคม 2519
ประวัติการศึกษา	2542 วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏเลย 2544 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ทุนการศึกษา	นักศึกษาโครงการครูทายาทฯ ระดับอุดมศึกษา (ตรี - โท) สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ประจำปีการศึกษา 2538